

แบบการเสนอผลงาน
(ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมินนางพัฒนิตา รัตนวัน.....

ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ ๓๑๐๒ สังกัด ส่วนอุทยานแห่งชาติ
สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี)

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน ได้แก่

๑. หัวหน้าฝ่ายวิชาการต้นน้ำ ส่วนจัดการต้นน้ำ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี) มีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

๑.๑ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้ และให้บริการงานด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และจัดการพื้นที่ต้นน้ำ

๑.๒ ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการ พื้นฟูระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ต้นน้ำ และพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแบบบูรณาการ

๑.๓ ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ข้อมูลและเตือนภัยพิบัติของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี)

๑.๔ ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๒. หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสำราญ จังหวัดศรีสะเกษ-สุรินทร์ มีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

๒.๑ ปฏิบัติงานด้านการจัดการลุ่มน้ำ เช่น กำหนดขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบให้เป็นลุ่มน้ำ และกำหนดขอบเขตลุ่มน้ำ พัฒนาส่งเสริมชุมชนลุ่มน้ำในพื้นที่รับผิดชอบ จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทางกายภาพ ทางชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อใช้ในการวางแผนการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รับผิดชอบ ปรับทัศนคติในการดำเนินงานในการอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนา ภายใต้อำนวยการ (สหวิชา) และการมีส่วนร่วม อนุรักษ์สงวน คุ้มครอง พื้นฟู ดูแลรักษา ส่งเสริมและบำรุงทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อการจัดการให้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เป็นต้น

๒.๒ ดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานประจำปี และงานด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานส่วนกลางตามสายการบังคับบัญชา

๒.๓ ดูแล รักษาทรัพย์สินราชการที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน

๒.๔ ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๑๔๙๕ ส่วนอนุรักษ์และ
ป้องกันทรัพยากร สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา)

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

๑. กำหนดแผนปฏิบัติงาน กำกับ ควบคุมและประสานงานด้านการป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๒. การกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม เฝ้าระวัง การดำเนินคดีและการจัดการของกลางในคดีป่าไม้ของหน่วยงานในสังกัด ตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรวบรวม วิเคราะห์ ประมวลผล และสรุปข้อมูล สถิติคดีและของกลางในความรับผิดชอบของหน่วยงานในสังกัด

๓. กำกับ ติดตาม เฝ้าระวังผลการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปราม ติดตาม ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข้อร้องเรียน และปัญหาการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ของหน่วยงานในสังกัด รวมทั้ง งานตามนโยบายการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ของผู้บริหาร

๔. สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปราม รวมทั้งประสานความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับ มอบหมาย

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑. เรื่อง การส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโครงการศูนย์ พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

๒. ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ (ตุลาคม ๒๕๖๒-กันยายน ๒๕๖๓)

๓. ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

- ๓.๑ ความรู้เรื่องระบบนิเวศป่าไม้และสัตว์ป่า
- ๓.๒ ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ
- ๓.๓ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามแนวพระราชดำริ
- ๓.๔ ความรู้ด้านการสื่อความหมายทางธรรมชาติ
- ๓.๕ ความรู้จากการศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง

๔. สรุปสาระและขั้นตอนในการดำเนินงาน และเป้าหมายของงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ทรง มีความสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ดิน น้ำ ป่า ทรงห่วงใยในปัญหาปริมาณป่าไม้ลดลง เป็นอย่างมาก ทรงมีแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาป่ามากมาย ซึ่งครอบคลุมหัวใจหลักใน ๓ ด้าน คือ การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า และการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่า อย่างยั่งยืน จึงทรงพยายามค้นหาวิธีนานาประการที่จะเพิ่มปริมาณของป่าไม้ในประเทศไทยให้เพิ่มมากขึ้นอย่าง มั่นคงและถาวร โดยมีวิธีการที่เรียบง่ายและประหยัดในการดำเนินงานตลอดจนเป็นการส่งเสริมระบบวงจร ป่าไม้ในลักษณะอันเป็นธรรมชาติดั้งเดิม ซึ่งได้พระราชทานพระราชดำริหลายวิธีการ เช่น ทฤษฎีการปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก ป่าเปียก การสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การ ปลูกไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง และการปลูกป่าในใจคน โดยพระราชดำรัสพระราชทานแก่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ณ หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยจ้อ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันเสาร์ ที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๑๙ ในตอนหนึ่ง ความว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะต้องปลูกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบน แผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และฟื้นฟูส่วนที่เสื่อมโทรมให้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดน ทุรกันฑ์ทางไกล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขา มีป่าต้นน้ำ ประชาชนดำรงชีวิตโดยพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติที่มี อยู่ มีพระราชดำริให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ป่า การส่งเสริมป่าชุมชน การปลูกป่าเสริมธรรมชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ ดินและน้ำในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ด้วย นอกจากนี้ ยังได้มีพระราชกระแสเพิ่มเติม ให้มีการ จัดการเรียนการสอนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ขึ้นในโรงเรียน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้าง ความรู้และ ประสบการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่นักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเหล่านี้เห็นถึง ความสำคัญ เกิด จิตสำนึก รักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ เกิดเป็นพลังที่สำคัญของชุมชนและประเทศ เพื่อนำไปสู่การใช้ ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ สวงวนไว้ใช้ในอนาคตอย่างยั่งยืน โดยในปี ๒๕๕๗ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้มีครูป่าไม้เพื่อส่งเสริมสร้างจิตสำนึก ให้ความรู้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไปให้รู้คุณค่าป่าไม้และจะได้ร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ต่อไป โดยได้ทรงเป็นครูป่าไม้บรรยายพิเศษหลายครั้งให้เยาวชนและประชาชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ในงานสัมมนาวิชาการอนุรักษ์ป่านาน ครั้งที่ ๒ ณ ศูนย์การเรียนรู้และบริการ เครือข่ายแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดน่าน ทรงบรรยายพิเศษ เรื่อง “การจัดการ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้” ทรงมีพระราชดำรัส ความว่า “...ใครก็ตามไม่ว่าเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เมื่อมีความรู้ได้ ศึกษาธรรมชาติแล้วจะเห็นคุณค่า รักและไม่ทำลายป่า ในสมัยโบราณเรื่องการอนุรักษ์ป่าอาจจะไม่ได้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เหมือนในปัจจุบันนี้ การอนุรักษ์ที่สำคัญต้องปลูกป่าในใจคน หรือว่า การที่เรา...ไม่ ไปรังแกป่า ป่าก็จะฟื้นตัวมาเอง...”

โครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ในฐานะหน่วยงานภาคสนาม ได้น้อมนำแนวพระราชดำริของทั้งสองพระองค์มาใช้ในการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานเป็นการปลูกจิตสำนึกและสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการปฏิบัติงานเชิงรุกโดยการออกไปปฏิบัติงานเข้าหา กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนที่อยู่นอกและรอบเขตป่าอนุรักษ์ ไม่เป็นเพียงแต่ผู้ที่ดูแลรักษาพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อรอให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากพื้นที่เพียงอย่างเดียว เป็นการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริปลูกป่าในใจคน และเป็นสนองพระราชดำริในการเป็นครูป่าไม้ มีดำเนินงานเชิงบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมของหน่วยงานในกลุ่มพื้นที่อนุรักษ์แบบบูรณาการ (พนมดงรัก ห้วยศาลา ห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ) ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี) ตามคำสั่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ๔๘๙/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ โครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ จึงได้จัดกิจกรรมการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใน ๓ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน จำนวน ๓๒ ชั่วโมง โดยมีเจ้าหน้าที่โครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้ให้ความรู้ มีโรงเรียนเป้าหมายจำนวน ๒ โรงเรียน กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๒ ห้องเรียนๆละ รวม ๒๕ คน รวม ๕๐ คน

วิธีดำเนินการ

๑) ติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินการขอชั่วโมงเรียน สัปดาห์ละ ๑ ครั้งๆละ ๒ ชั่วโมง ในการเข้าไปถ่ายทอดความรู้ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒) กำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชา กิจกรรม จัดเตรียมเอกสาร และสื่อที่จะถ่ายทอดให้นักเรียนโดยแบ่งเนื้อหาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ประมาณ ๓๒ ชั่วโมง โดยการเข้าไปดำเนินกิจกรรมโดยเนื้อหาส่วนใหญ่ได้น้อมนำคู่มือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑ แนะนำการดำเนินงานของโครงการและแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ (๒ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒ ป่าไม้สำคัญไฉน (๒ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓ ป่าไม้บ้านเรา (๒ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๔ ปุ๋ยหมักชีวภาพ (๔ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๕ เพาะชำกล้าไม้ (๘ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๖ ขยะลดโลกร้อน (๒ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๗ สายใยสายสัมพันธ์ (๒ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๘ กว่าจะมาเป็นป่าใหญ่ (๒ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๙ สร้างสรรค์งานศิลปะจากป่าของเรา (๒ ชั่วโมง)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑๐ เมื่อโลกนี้ขาดป่าไม้ (๒ ชั่วโมง)

“No Gift Policy ทส. โปร่งใสและเป็นธรรม”

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑๑ ศึกษาดูงานตามแนวทางพระราชดำริ ณ ศูนย์พัฒนาการเกษตร ภูสิงห์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (๔ ชั่วโมง)

๓) ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ นักเรียน กลุ่มเป้าหมายตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด และในแต่ละกิจกรรมจะมีผลการเรียนรู้ มีการบันทึกภาพกิจกรรม

๔) ประเมินผลนักเรียนก่อนเรียนรู้และหลังสิ้นสุดโครงการ

๕) จัดทำเกียรติบัตรเพื่อมอบแก่โรงเรียนและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

๖) ดำเนินจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อเป็นการต่อยอดการดำเนินงาน เช่น การส่งเสริมให้เกิดการ เพาะชำกล้าไม้ในโรงเรียน โดยการสนับสนุนให้เกิดเรือนเพาะชำกล้าไม้ การมอบปัจจัยการเพาะชำกล้าไม้ การ ส่งเสริมให้เด็กในการปลูกต้นไม้ในกิจกรรมและงานวันสำคัญต่างๆ การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

๗) สรุปผลการดำเนินโครงการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานในปีต่อไป

รูปแบบที่ ๒ ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ จำนวน ๑ วัน (๖-๗ ชั่วโมง) โดยมีวิทยากรให้ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ในกลุ่มพื้นที่อนุรักษ์แบบบูรณาการ (พนมดงรัก ห้วยศาลา ห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ) ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า จุฬารักษ์ สถานีควบคุมไฟป่าห้วยศาลา หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสำราญ และโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีเป้าหมายการดำเนินงาน จำนวน ๕ โรงเรียน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ และระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๕ โรงเรียนๆ ละ ๘๐ คน รวมทั้งสิ้นประมาณ ๔๐๐ คน โดยใช้สถานที่ดำเนินการ ณ โรงเรียนเป้าหมาย

วิธีดำเนินการ

๑) ติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินการขอวันเวลา ในการเข้าไป ถ่ายทอดความรู้ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดจัดกิจกรรม ๑ วัน ตั้งแต่ เวลา ๐๘.๓๐- ๑๕.๓๐ น.

๒) กำหนดขอบเขตเนื้อหากิจกรรม จัดเตรียมเอกสาร และสื่อที่จะถ่ายทอดให้แก่ นักเรียนโดย แบ่งเนื้อหาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ออกเป็น ๖ กิจกรรมเรียนรู้ ทั้งนี้การคัดเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ยึดหลัก หน่วยงานที่อยู่ข้างเคียงการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกัน ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑ การบริหารจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒ การดูนก

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓ การเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๔ การจัดการไฟป่า

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๕ การจัดการต้นน้ำ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๖ ศาสตร์พระราชาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๓) ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ นักเรียน กลุ่มเป้าหมายและในแต่ละกิจกรรมจะมีการบันทึกภาพกิจกรรม

๔) ประเมินผลนักเรียนก่อนเรียนรู้และหลังสิ้นสุดโครงการ

๕) จัดทำเกียรติบัตรเพื่อมอบแก่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

๖) สรุปผลการดำเนินโครงการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานในปีต่อไป

รูปแบบที่ ๓ ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้และเปิดโอกาสให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติ โดยตรง จำนวน ๒ วัน โดยมีวิทยากรให้ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ในกลุ่มพื้นที่อนุรักษ์แบบบูรณาการ (พนมดงรัก ห้วยศาลา ห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ) ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าจุฬาภรณ์ และโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีเป้าหมายการดำเนินงาน จำนวน ๒ โรงเรียน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๒ โรงเรียนๆ ละ ๕๐ คน จัดขึ้น ๒ รุ่น รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๐๐ คน โดยนำเด็กๆ เข้าไปเรียนรู้และสัมผัสธรรมชาติ ณ หน่วยพิทักษ์ป่าห้วยสวาย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ และสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าจุฬาภรณ์ อำเภوخุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการ

- ๑) ติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อกำหนดวันจัดกิจกรรม
- ๒) กำหนดขอบเขตเนื้อหา กิจกรรม จัดเตรียมเอกสาร และสื่อการเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดให้แก่ นักเรียน ให้เหมาะสมกับสถานที่ในการเรียนรู้ ทั้ง ๒ แห่ง

๒.๑ หน่วยพิทักษ์ป่าห้วยสวาย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เน้นดำเนินกิจกรรมกลุ่มฐานเรียนรู้ และกิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดังนี้

๒.๑.๑ กิจกรรมกลุ่มฐานเรียนรู้ ประกอบด้วยฐานเรียนรู้

๑. ฐานเรียนรู้ “ศาสตร์พระราชด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ”
๒. ฐานเรียนรู้ “ป่าไม้และคุณค่าความสำคัญของป่าไม้”
๓. ฐานเรียนรู้ “มาจัดการขยะเพื่อโลกของเรากันเถอะ”
๔. ฐานเรียนรู้ “ความสำคัญของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา”
๕. ฐานเรียนรู้เรื่อง การดำรงชีพในป่าและภารกิจด้านการป้องกันรักษาป่า

๒.๑.๒ กิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ประกอบด้วยฐานเรียนรู้

๑. ฐานเรียนรู้ “นักบุญแห่งป่า นักล้าแห่งพงไพร”
๒. ฐานเรียนรู้ “เถาวัลย์”
๓. ฐานเรียนรู้ “พืชสมุนไพร”
๔. ฐานเรียนรู้ “ปลวกผู้ย่อยสลายในระบบนิเวศ”
๕. ฐานเรียนรู้ “น้ำให้ชีวิต”

๒.๒ สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าจุฬาภรณ์ อำเภوخุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ เน้นกิจกรรมกลุ่ม Walk rally การจัดการสัตว์ป่าและการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า

- ๓) ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายและในแต่ละกิจกรรมจะมีการบันทึกภาพกิจกรรม

๔) ประเมินผลนักเรียนก่อนเรียนรู้และหลังสิ้นสุดโครงการ

๕) จัดทำเกียรติบัตรเพื่อมอบแก่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

๖) สรุปผลการดำเนินโครงการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานในปีต่อไป

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑ ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ

- ๑) เกิดรูปแบบการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน ๓ รูปแบบ ซึ่งเป็นการดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขของบุคลากร เวลา และงบประมาณในการดำเนินงาน โดยรูปแบบที่ ๑ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ใช้บุคลากรของโครงการ มีระยะเวลาการดำเนินการมาก สามารถใช้ได้ตลอดปีงบประมาณ และใช้งบประมาณจากแผนปฏิบัติงานปกติของหน่วยงาน ซึ่ง

ไม่มี Unit cost หรือระบุกิจกรรมงานในแผนงานที่ชัดเจน รูปแบบที่ ๒ ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ จำนวน ๑ วัน โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนเป้าหมาย ใช้บุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี) จัดกิจกรรมระยะสั้น และใช้งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่งมีรายละเอียดงบประมาณในการดำเนินการที่ชัดเจน ส่วนรูปแบบที่ ๓ ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและเปิดโอกาสให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติโดยตรง จำนวน ๒ วัน โดยการนำนักเรียนเข้าไปในสถานที่จริง ณ หน่วยพิทักษ์ป่าห้วยสวาย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ และสถานีวิจัยสัตว์ป่าจุฬาภรณ์ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้บุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี) และใช้งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่งมีรายละเอียดงบประมาณในการดำเนินการที่ชัดเจน

๒) มีเยาวชนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จำนวน ๖๕๖ คน มากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้จากเดิม จำนวน ๕๕๕ คน เนื่องจากได้รับความสนใจจากทางโรงเรียนอยากให้อาจารย์ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยมีการดำเนินงานในลักษณะการเข้ามาให้ความรู้และจัดกิจกรรมที่โรงเรียน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด โดยอยากให้โครงการเข้ามาดำเนินกิจกรรมเช่นนี้ต่อเนื่องในทุกๆ ปี

๕.๒ ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ

๑) นักเรียนได้รับทราบถึงแนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๒) นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และเกิดความรักหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

๓) เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและเยาวชน และเกิดเป็นเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔) เกิดแนวทางการทำงานเชิงบูรณาการของหน่วยงานในกลุ่มพื้นที่อนุรักษ์แบบบูรณาการ (พนมดงรัก ห้วยศาลา ห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ) อย่างเป็นรูปธรรม

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๖.๑ โครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหน่วยงานแรกในสังกัดส่วนประสานโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ ที่เริ่มมีการดำเนินการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม “เรียนรู้กับครูป่าไม้” ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘-ปัจจุบัน ทำให้หน่วยงานอื่นๆ เล็งเห็นความสำคัญและขยายผลนำไปดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละโครงการ

๖.๒ ได้นำรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม “เรียนรู้กับครูป่าไม้” และกิจกรรมฝึกอบรม “เยาวชนสร้างคน สร้างป่า” จัดทำแผนงานโครงการเพื่อเสนอของบประมาณและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔-ปัจจุบัน

๖.๓ ได้นำรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม “เรียนรู้กับครูป่าไม้” ขยายผลการดำเนินงานสู่หน่วยงานอื่นๆ และจัดทำงบประมาณจากแหล่งอื่น เพื่อดำเนินงาน

๖.๔ ได้นำเสนอการทำงานเชิงบูรณาการของหน่วยงานในกลุ่มพื้นที่อนุรักษ์แบบบูรณาการ (พนมดงรัก ห้วยศาลา ห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ) อย่างเป็นรูปธรรม ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รับทราบ

๗. ความยุ่งยากในการดำเนินงาน

๗.๑ การเข้าไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนต้องประสานงานอย่างใกล้ชิด บางช่วงเวลาโรงเรียนมีกิจกรรมเยอะ ไม่สามารถเข้าไปดำเนินงานได้ตามแผนงาน จำเป็นต้องเลื่อนออกไป หรือ บางครั้งมีการเดินทางเข้าไปเพื่อดำเนินกิจกรรมแต่ทางโรงเรียนมีกิจกรรมอื่นเร่งด่วน ไม่ได้แจ้งให้โครงการทราบ

๗.๒ การให้ความรู้แก่เยาวชน บางครั้งกลุ่มเป้าหมายมีหลายระดับชั้นการศึกษารวมกัน ระดับการเข้าใจและเข้าถึงองค์ความรู้ย่อมมีความแตกต่างกัน โครงการจึงต้องมีการปรับข้อมูลการให้ความรู้ให้เหมาะสมในแต่ละระดับชั้นการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย

๗.๓ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนมากกว่าที่ตั้งไว้ ทำให้มีผลต่อการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับ

๗.๔ แผนการดำเนินงานตามปีงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับปีการศึกษาของโรงเรียน บางครั้งมีการหยุดปิดภาคการศึกษา ทำให้การเรียนการสอนของโครงการไม่ต่อเนื่อง

๗.๕ การกำหนดจัดกิจกรรมเป็นไปด้วยความล่าช้า เนื่องจากโรงเรียนมีภารกิจมาก วิทยากรมาจากหลายหน่วยงาน มีภารกิจหน้าที่ในแต่ละด้านต่างกัน ทำให้กำหนดวันจัดกิจกรรมได้ยาก

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

๘.๑ แผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ ไม่ได้ระบุกิจกรรมงาน การส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน จะต้องดำเนินงานภายใต้กิจกรรมงานสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีและการใช้ประโยชน์

๘.๒ ไม่มี Unit cost ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

๘.๓ ช่วงเวลาของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงานภายนอก ไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาและฤดูกาลที่ต้องดำเนินงาน เช่น ไม่สามารถดำเนินงานในช่วงปิดภาคเรียน เข้าสู่ช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมกลางแจ้ง เป็นต้น

๙. ข้อเสนอแนะ

๙.๑ หน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งเป็นหน่วยกำกับดูแลเชิงนโยบายควร จัดตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมเป็นคณะทำงานจัดทำคู่มือ

๙.๒ หน่วยงานส่วนกลาง ควรมีเพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยจัดฝึกอบรมการใช้คู่มือการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการสื่อความหมายธรรมชาติ

๙.๓ ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

เผยแพร่ในรูปแบบนิทรรศการ โดยเป็นหน่วยงานตัวแทนการนำเสนอผลการดำเนินงานที่โดดเด่น ของส่วนประสานโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี) ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ ในระหว่างวันที่ ๕-๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ โรงแรมคริสตัล หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

๑๑. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี)

ผู้เสนอผลงานเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และสรุปผลการศึกษา คิดเป็นสัดส่วน ๑๐๐ %

- (๑)ไม่มี..... สัดส่วนของผลงาน.....-%
- (๒)-..... สัดส่วนของผลงาน.....-%

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)กนกใจ.....ผู้ขอประเมิน

(นางพนิตา รัตนวัน)

วันที่ ๑๕ / มกราคม / ๒๕๖๗

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
(๑) -	-
(๒) -	-

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)[Signature].....

(นายวุฒิกุล งามปัญญา)

(ตำแหน่ง) เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส

ผู้อำนวยการส่วนจัดการต้นน้ำ

วันที่ ๑๕ / มกราคม / ๒๕๖๗

(ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล)

(ลงชื่อ)[Signature].....

(นายประสงค์ สุวรรณโชติ)

ตำแหน่ง วิศวกรป่าไม้ชำนาญการพิเศษ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑

วันที่ ๑๕ / มกราคม / ๒๕๖๗

(ผู้อำนวยการกอง/สำนัก ขึ้นไป)

หมายเหตุ : ๑. คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป อีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้คำรับรองหนึ่งระดับได้

๒. การเสนอผลงานให้มีความยาวไม่น้อยกว่า ๕ หน้ากระดาษ A4

แบบการเสนอข้อเสนอแนวความคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน (ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ)

๑. เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าโดยการมีส่วนร่วม

๒. หลักการและเหตุผล

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีภารกิจหลักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง ปันฟู และดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ประกอบด้วยพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และวนอุทยานทั่วประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่กว่า ๗๓ ล้านไร่ โดยป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมให้คงอยู่ และฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้คืนความสมบูรณ์ ด้วยกลยุทธ์ส่งเสริม กระตุ้น และสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและบริหารจัดการอย่างเหมาะสม เพื่อรักษา สมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพให้สามารถอำนวยประโยชน์ทั้ง ทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นแหล่งอาหาร แหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย เป็นแหล่งท่องเที่ยวและนันทนาการของประชาชนทั่วไป ได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน โดยกำหนด พันธกิจ ๔ ข้อ คือ ๑) อนุรักษ์ คุ้มครองและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ๒) วิจัย พัฒนาและให้บริการด้าน วิชาการ ๓) บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานเทคโนโลยี ที่เหมาะสม และ ๔) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายคือ เพิ่ม พื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ได้ร้อยละ ๒๕ ของพื้นที่ประเทศ ภายในปี ๒๕๖๔

การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานเทคโนโลยีที่เหมาะสมนั้น แนวทางหนึ่งในการจัดการคือ เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพยากรเป็นแกนหลัก ในการมีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการนำเสนอปัญหา การเสนอแนวทางแก้ไข การร่วมลงมือปฏิบัติ การได้รับ ผลประโยชน์ ตลอดจนการติดตามประเมินผล หากการดำเนินงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จจะ เป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและยุติธรรม บทบาทของชุมชนในท้องถิ่นไม่เพียงแต่ ต้องสนับสนุนหน่วยงานต่างๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องปรับ วิถีวิถีการดำรงชีวิตและแบบแผนการปฏิบัติต่อทรัพยากรที่เป็นการสะท้อนถึงความสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ อีกทั้งชุมชนต้องมุ่งมั่นในการเสริมสร้างพลังชุมชนในรูปแบบของการรวมกลุ่มและ เครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดพลังความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบพหุภาคี

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ

หลักการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development) เป็นการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยไม่ทำลายโอกาสใน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนรุ่นหลัง ดังนั้นการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงควรยึด แนวทางการพัฒนายั่งยืนให้เกิดความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาแบบสายกลาง หมายรวมถึงการพัฒนา ที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลระหว่างคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร อย่างยั่งยืนอันมีรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนดังต่อไปนี้

๑.) การวิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ต้นน้ำ มีความสำคัญต่อการจำแนกกลุ่มผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพราะกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องและใช้ทรัพยากรโดยตรง หากมีการจำแนกกลุ่มบุคคลเหล่านี้ที่ชัดเจน ย่อมทำให้สามารถวางแผนการใช้ทรัพยากรให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

๒.) สนับสนุนการจัดการป่าชุมชน/ป่าไม้ใช้สอยขนาดเล็ก ซึ่งเป็นป่าไม้ที่มีพื้นที่อยู่ประชิดกับชุมชน และสมาชิกชุมชนได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในเขตป่า ลดการพึ่งพิงทรัพยากรจากป่า โดยมีกฎเกณฑ์และกติกาที่ทุกฝ่ายในชุมชนที่เห็นพ้องต้องกันกับการจัดการป่าชุมชน/ป่าไม้ใช้สอยขนาดเล็กเป็นรูปแบบการจัดการที่อยู่บนศักยภาพการดูแลได้ของชุมชน และชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ในด้านต่างๆ

๓.) การปรับรูปแบบการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรในพื้นที่ต้นน้ำส่วนใหญ่มีรูปแบบการเกษตรโดยการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ มาโดยตลอด ความต้องการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรคือการขยายพื้นที่เพาะปลูก ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าการเกษตรแบบปลูกพืชเชิงเดี่ยวส่งผลเสียต่อการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศเกษตร (Agricultural Ecosystem) อีกทั้งการไถพรวนดิน ยังมีผลต่อการชะล้างพังทลายของดินมากยิ่งขึ้น การปรับรูปแบบการเกษตรแบบผสมผสานนั้น มีแนวทางปฏิบัติโดยเริ่มจากการปรับวิธีการผลิตพืชเกษตรจากพืชเชิงเดี่ยวมาสู่เกษตรแบบพืชผสมผสาน ทั้งไม้ยืนต้น พืชสมุนไพร พืชครัวเรือน หรือบ่อน้ำ พืชที่ผลิตได้สามารถนำมาใช้ในครัวเรือน บางส่วนนำไปขายสร้างรายได้ ต่อไป

๔.) สร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ซึ่งเกิดจากความร่วมมือในการสร้างพลังต่อรองของสมาชิกในชุมชนที่ต้องการพัฒนาตนเองและชุมชนให้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้นอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

๕.) การฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำโดยชุมชนมีส่วนร่วม ระบบนิเวศต้นน้ำ เป็นหน่วยพื้นที่ที่นักจัดการลุ่มน้ำนำมาใช้ในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการฟื้นฟูฐานทรัพยากรดิน น้ำ ป่าชุมชนไปพร้อมๆกัน โดยวิธีการฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ ควรเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชน การกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูในการฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ โดยคัดเลือกพื้นที่ที่มีความวิกฤตก่อนเป็นลำดับแรก การคัดเลือกกิจกรรมที่จะดำเนินการในการฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ โดยต้องผ่านกระบวนการเวทีชาวบ้าน เพื่อจะได้พื้นที่เป้าหมายและกิจกรรมที่เป็นความต้องการของชุมชน ซึ่งมีหน่วยงานที่สนับสนุนเป็นพี่เลี้ยงให้ความรู้ทางวิชาการเพื่อการดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าโดยการมีส่วนร่วม จะสามารถทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประสบผลสำเร็จ จากการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพียงฝ่ายเดียว โดยขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ จะประสบกับปัญหาด้านการขาดแคลนกำลังของเจ้าหน้าที่ การขาดงบประมาณในการดูแลทรัพยากรที่มีพื้นที่จำนวนมาก ความไม่เข้าใจของชุมชนที่เกิดจากการดำเนินงานไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน เกิดแรงกดดันต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนจากที่จะเป็นกำลังสนับสนุนการปฏิบัติงาน กลับกลายเป็นแรงต้านในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะสามารถแก้ไขปัญหาทรัพยากรได้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งต้องเกิดจากการร่วมมือของทั้งสองฝ่าย ไม่สามารถทำเพียงลำพังฝ่ายเดียวได้ หากกระบวนการการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นแล้วการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อคนทุกฝ่ายก็จะประสบความสำเร็จได้

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. ร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
๒. ผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติลดลง

(ลงชื่อ) กนกน้อย

(นางพนิดา รัตนวัน)

วันที่๑๕...../มกราคม...../๒๕๖๗.....

ผู้ขอประเมิน